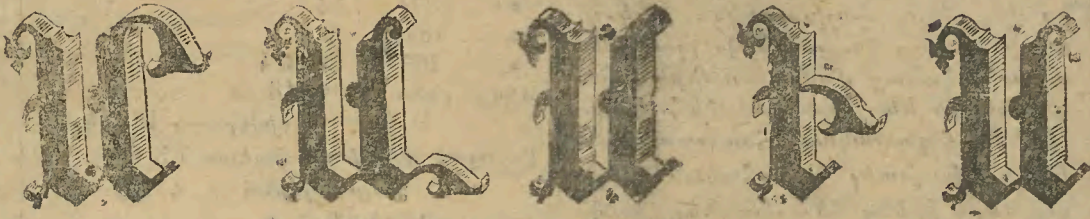

ՊԱՅՄԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Տարեկան գին 4. Պոլսոյ 8 Մէճ.
Չ. Գաւառաց 40 Մէճ.
Վ. Եղեմեանայ 4. Պոլսոյ 4 Մէճ.
Չ. Գաւառաց 5 Մէճ.
Եւրոպայի թերթի գին 60 փրյ.
յանուցման տարւոյ մէջ անգամի հաւ.
յար 3 զուրուշ, երկու անգամի հաւ.
յար 2 զուրուշ, աւելի անգամներու
համար զատ անկարգութիւն կը լինայ:

Լ Բ Ա Պ Ի Ր

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՈՒԿԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊՈԼԻՏԻԿԱՆ 7 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Բ. Դրան գանձային վերջին տը-
նօրէնութեան վրայ եւրոպական գը-
խաւոր լրագրաց դատարանութիւններն
հետզհետէ դալ կ'սկսին:

Ահաւասիկ ընդհանուր խո-
նար լրագրին ըրած դատարանութիւնն
իւր հոկտ. 9 թուով:

« Լոնտոնայէն ու փարիզէն երեկ
եկած հեռագրեր Օսմանեան կառաւ.
վարութեան ձեռք տաւ մէկ նոր
գանձային տնօրէնութիւնը կը ծա-
նուցանեն, որուն ժամանակէ մ'ի
վեր կ'սկսուի: Յաւանքովայ յուն-
վար 1 էն սկսեալ մինչև հինգ տա-
րի տէրութեան պարտուց հարկերն
հինգ տոկոսին կէսը դրամով կէսն ալ
նոր արժեթղթով մը պիտի վճարուի:
Այս երկու տնօրէնութեանց միմե-
կէ գործով վճարման կէսի շնորհիւ մի-
այն բաւական էր արժեթղթերը
ձգելու: Երկրորդ տնօրէնութիւնը,
որով կ'որոշենք վճարման ամսն
մէկ պայմանաժամանակ նոր արժե-
թղթով շրջաբերութեան պիտի
համարեն կործաններուն կէսին փոխա-
րէն, բնականաբար աւելի պիտի ի-
ջեցնեն, և տեսնուցեալ մեր հըրա-
տարակամ փարիզի հեռագրին մէջ
թէ Օսմանեան Գոնուլտէն, որ երեք
օր առաջ 34 ֆրանք դին ունէր, ե-
րէկ 30,75 ի իջեր է: Աւելի մեծ կը-
լար անկումն եթէ այս դէպքը ժա-
մանակէ մ'ի վեր նախատեսուած չը-
լար: Սոյն տնօրէնութեան արդիւն-
քին վրայ ուղիղ գաղափար մ'ունե-
նալու համար Օսմանեան արժեթղթ-
ունեցող դրամատէրի մը յառաջի-
կայ յունվար 1ին ունենալիք վիճակը
մեր աչքին առջև բերենք: 100000
ֆրանքի տնտեսական արժէք ու-
նեցող Օսմանեան քոնսոլտէ դնած
ըլլալով, 5000 ֆրանքի դուռ հասցի
մ'առնելու կ'ազատէր: Արդ՝ այս գու-
մարին կէսը միայն դրամ պիտի ըս-
տանայ, և մնացեալ կէսին տեղ նոր
արժեթղթեր պիտի առնու, որք,
եթէ երկուսն դինը հիմ րանքն է,
768 ֆրանք 75 սանթիմ արժողութիւն
պիտի ունենան: Ըսել է որ 1731 ֆը-
րանք 25 սանթիմ կ'օրոտտ պիտի
կրէ, այն է իւր յաւանքած հատոյ-
թին մէկ երրորդէն աւելի:

« Այս բանը բնականաբար դժ-
գոհութիւն պիտի պատճառէ Օսման-
եան արժեթղթի ունեցող հասու-
թաւորաց, որոց ամենն ալ կրեւոր-
ներ (մեծահարուստ անձինք) չեն:
Բայց միւս կողմէն այս ալ պէտք է
բնական Օսմանեան պարտուց իրա-
ժիւնները միջին հաշուով այնպիսի
գնով մ'առորագրուած են, որ հա-
րկերն 50 ր չանցնիր: Արդ՝ տոկոսին

նուագումնէն ետեւ մնացածը՝ տակաւ-
ւին պայմանեալ հարկերն հինգէն
տոկոսի շահ կը ներկայացնէ, և շա-
տերը կ'ըզային որ իրենց ձեռքն ե-
ղած արժեթղթերն այսպիսի հա-
ւանականութեան մ'ենթակայ էին:
Բայց և այնպէս պիտի եպրեն Օս-
մանեան գանձային վարչութիւնն,
որով վիճակն առաւել տաժանելի պի-
տի ըլլայ, որովհետեւ այս ըրած տն-
օրէնութեան պատճառաւ՝ գոնէ ժա-
մանակ մը պիտի զրկուի եւրոպայի
հրապարակաց դիմելու դիւրութե-
նէն:

« Բայց այս բանն աչքն առած
ըլլալու համար պէտք է ենթադրել
թէ Օսմանեան գանձային վարչու-
թիւնն ուրիշ կերպիւ իւր երկուսու-
քն հաւատարակուելու բացարձակ
անհնարութեան մէջ կը տեսնէր ինք-
զինք: Պէտք է ենթադրել նաեւ թէ
առժամանակեայ հնարքներ որոնե-
լու դրութիւնը մէկ կողմ թողլով,
հաստատուած որոշած է տէրութեան
անտեսական վիճակին բարւոքման
գործը լրջաբար: Այս վերջին ե-
նթադրութեամբ, Եւրոպայի դրամա-
տէրաց Օսմանեան ֆոնտօններէն հե-
ռացումն երկար չտեւեր, և մինչև
իսկ օր մ'անկողն համակրութեան
կը փոխուի: Վասն զի այսօր ինքզինք-
նին վնասեալ համարողներն իրենց
վնասը կը գոչեն իրենց ձեռքի թուղ-
թերուն բարձրացմամբ, երբոր տես-
նուի թէ Օսմանեան տէրութեան
գանձային վարչութիւնը դիպուածոց
ձեռքը մատնուած ըլլալէ դադարած
է իրօք:

« Բայց դիւրաւ կը հասկնուի թէ
գանձային վարչութեան ամենէն առ-
աւել հողաւոր բանը դրամատէրաց
կարծիքը չէ: Այդ կարծիքն առա-
ւելն հայելի մ'է, որոյ մէջ վար-
չութիւնն իւր պատկերը կրնայ տես-
նել: Բարենորոգմանց թուականը,
որոյ մէջ մտաւ Օսմանեան կառավա-
րութիւնը, պէտք է ամեն բանէ առ-
աւել կէս նպատակի բուն Սուլթա-
նին հայտատակաց յարատեւ բարեկե-
ցութիւնը, գեղեցիկաց դադարումը,
որք ժողովրդաց վրայ ծանրանալով
և վարչական ու դատական մեքենա-
յից անխելորդ արդիւնքով հասարա-
կաց հարստութեան աղբիւրները
զամբեցուցին: Եւ եթէ տէրութեան
պարտուց նկատմամբ ի գործ դըր-
ուած տնօրէնութեան արագութիւնը
Սուլթանին խորհրդակիցներուն առ-
աւելագրած քարուքանդ գործադ-
րութեան մէջ ալ զգացուի, դանձու
հաւատարակութիւնը հաստատուելու
համար առնուած պայմանաժամը կը-
նայ բաւել: Գոնէ ներքինի է յուսար:

Անդրիական թայմը լրագրին ալ
հոկտ. 8 թուով հրատարակեալ յօդ-
ուածի մը մէջ հետեւեալ խօսքերը
կըսէ.

« Դուռը տնօրէնութիւն մ'ըրաւ,
որ՝ եթէ ոչ անհիշեթ ծախսոց՝ գո-
նէ անխելօր փոխառութեանց վերջ
կուտայ: Հիմա ժամանակ ունի իւր
երկուսիւն վիճակը կանոնաւորելու:
Յաջողութիւնն իւր ծախսոց մեծա-
պէս չափաւորումն և երկրին հա-
րստութեան մեծամեծ աղբիւրներուն
զարգացումն կ'սկսուի ունի: Այս-
պէս եղած ժամանակ վախճալու բան
մը չկայ: Թուրքաց տաղաքայն իրենց
ձեռքը մէջն է: »

Գերմանական լրագրաց կարծիքն
ալ ընդհանրապէս չափաւոր վերո-
յիշեալ լրագրաց կարծիքներէն: Բ.
Դրան ըրած տնօրէնութիւնը դառն
հարկ մը կը համարին, որ կրնայ փը-
կուտ արդիւնք մ'ունենալ՝ եթէ
պէտք եղած վարչական և անտեսա-
կան բարենորոգմանք խղճի մտօք
ի գործ դրուին:

Հէրսէքի տպագրութեան վրայ
Եւրոպական լրագրաց մէջ կտրեւոր
լուր մը չկայ: Գոնի մ'օրէն ի վեր
լրագրերը դադարած են, կըսէ Աւստ-
րիական Գոնէքսօնտան ժէնէրալ
լրագիրն, այնպէս որ կրնայ կար-
ծուիլ թէ Թուրքերն ու տպագրա-
ները լուրն զինադուր մը կը քած են:
Ապտագրաց այս անգործութեան
պատճառներէն մին կը համարուի
անոց գլուխներէն ոմանց մէջ ծա-
ղած անհամաձայնութիւնն: Իւրա-
քանչիւրն իւր ծրագրին ունի, զոր
կուզէ քաշեցնել և հրամանատարու-
թիւնն իւր ձեռք անցունել: Խոսկեց
գլխավորին ծաղելով, գլխակներէն
ոմանք աւելի քաշեր են:

Այս վերջին լուրն, եթէ սոցոց է,
տպագրութեան տարաքանց ըլլա-
լուն նշան մը կրնայ համարուիլ:

Անցեալ շաբթու գրոյց մ'ըլած էր
թէ Թուրքիան քաղաքն տպագրաց
ձեռքն ինկեր է: Այս գրոյցին պատ-
ճառ տաւ Գարատաղի Կլաւ Զէր-
նակօրքա անուն թերթին հրատա-
րակած լուրը թէ տպագրութեան մէջ
տպագրաց փոքրիկ խումբ մը գի-
շերանց Թուրքիան պարտալին մէկ
կողմը տանդուղք գնելով յաջողե-
ր են վեր ելնել, և երեք մեծ շէնք,
այն է զօրանոց մը, պաշարի մթե-
րանոց մ'աւ տնտեսներ բանկցնելէ ե-
տե փախչի:

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պէրլուտ 13 հոկտ.

Սահմանադրութիւնը վերանորոգու ա-
ռաջարկութիւններ ներկայացան Սըու-
րէնային:

Բուսանից իշխանը պատգամաւորու-
թիւն մը գրեց Միւսի իշխանին տնտե-
սութեանը ներկայ գտնուելու որ յառա-
ջիկայ կերակի օրը պիտի կատարի:

Լոնտոն 14 հոկտ.

Երբեքն եկած պաշտօնական հեռա-

ՊԱՅՄԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Դուռը գացած լրագրաց ձանառ-
ածալը թմրագրութեան վրայ է:
Լրագրոյ վերաբերեալ նամակ
կամ որ եւ իցէ. գրութիւն թմրագիր
— Տնօրէնին պիտի ուղղուի, և Պո-
լիս, Չինիլի խան, Մաթիսի գրասեն-
եակը:
Համարը ծախքը չվճարուած եւս
մակ չընդունուի:

զիւր մը կը ծանուցանէ թէ Պ. Ուէյտ յա-
ջողեր է իւր հարկաւոր գառած երաշխա-
ւորութիւններն ստանալ Չինաց կառաւ-
վարութիւնէն, և քանի մ'օրէն Շանհայի
պիտի երթայ պէտք եղած վերջնական
հրահանգները տալու դեպքանտան ֆար-
տարին, որ արդէն Շանհայի գնացած
է, և անկեց Երեւան պիտի երթայ:

Պէրլին 14 հոկտ.

Թերթները բացարձակապէս արգիւցեցին
Պիտաքը իշխանին իտալիա երթալ: Հե-
տեալոր չպիտի կրնայ կայսեր ուղեկցիլ:
Մոսկու 14 հոկտ.

Երեսփոխանաց ժողովն ի պատաս-
խան արքունական տնտեսաւորութեան
կրեւականաց կողմ առաջարկեալ ուղեր-
ձըն՝ որ նախարարաց պաշտօնականութիւնը
կը խնդրէ, 76 ի դէմ 79 ձայնիւ ըն-
դունեց:

Պէրլուտ 15 հոկտ.

Չինուորական շարունակեալ ծառա-
յութիւնը մէկ տարւոյ իջեցնելու առա-
ջարկութիւն մը ներկայացաւ Սըուրէն-
ային:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երեսփոխան նախարար Վլադիմ. Կու-
տաֆ փաշան՝ Բ. Դրան ըրած գանձա-
յին վերջին տնօրէնութեան վրայ հե-
տեալ գիրն ուղղեց Օսմանեան կայ-
սերական Պանքային տնօրէններուն:

« Տնօրէն տեա՛րք:

« Բ. Դրան յայտարարութիւննե-
րէն խմայտը թէ կայսերական կառ-
ավարութեան հաստատուն կամքն
է ամբողջ և անվճար պահել Օսման-
եան կայսերական Պանքային իրա-
ւունքներն ու արտօնութիւններն,
որք իւր պաշտօնական պայմանագ-
րութեանց մէջ կը բովանդակին:

« Նմանապէս Բարձր. Մեծ-Ե-
պարքոսին տուած անկեղծ բացատ-
րութիւններէն քաջ խեղճութեաւ ե-
ղաք թէ տէրութեան պարտուց տո-
կաներուն և գլխաւորապէս վճարման
ձևին նկատմամբ Բ. Դրան հրատա-
րակած տնօրէնութիւնն՝ որ այս օ-
րէն սկսեալ հինգ տարի գործադ-
րութիւն պիտի ունենայ, ստիպողա-
կան անհամաձայնի հարկէ մը ծա-
ղած է:

Յիշեալ տնօրէնութիւնն որ դան-
ձուն օգտակար է, որովհետեւ թոյլ
կուտայ խիստ կարճ ժամանակի մը մէջ
իւր երկուսուքն հաւատարակուելու
լով ազատել զինքն այն մտահոգու-
թիւններէն ու անտնտեսութիւննե-
րէն, որք կարոններուն ամեն մէկ
վճարոյն մօտեցած ժամանակ զինքը
կը պաշարէին, և ի վերջոյ իւր վար-
չը բոլորովին պիտի աւելին ի մե-
ծագոյն վնաս տէրութեան վրայ առ-
նելիք ունեցողներուն, յիշեալ տնո-
րէնութիւնը, կըսեմ, միւս կողմէն
մեր արժեթղթերը պահպանուելու
շահերն ալ կ'ապահովէ, որովհետեւ
լուրջ երաշխաւորութիւններ կընձեռէ

Ամսուռւան համար բարակ ֆանէ-
լա և աղնիւ շապիկներ շատ աաժն
գիներով կը ծախուին Ամերիկեան Վա-
ճառատունը : 24